

עין משפט
נר מצוה

ד א מיי פֿינע מהל' מבינה הל' צ קמנ עשן פס טוש'ע ח'ימ ס'י ריח

ה ב ג ד מ'י שס פֿינא' הלכח ח סמנ שס טוש'ע ח'מ שס סעף :1

ו ה ו מיי שס וסמנ שס טוש'ע ח'ימ ס'י ריח סעף כג:

ז ח ט מיי שס פֿינ'ד הל' יד סמנ שס טוש'ע ח'מ ס'י ריח סעף כז:

ח ח ט מיי שס פֿינא' הל' כ טוש'ע שס ס'י ריח סעף כז:

ט י כ ל מיי שס הל' יח טוש'ע שס סעף כד:

רבינו גרשום

דמצר לו מצרי אבראי. שאמר לו מצר פלוני רוח דרומי וכן כלל מצר ומצר והציעו חדר וזן לפנים מן המצרים וחוצה לחדר מצר ליה מצרי וסודיא הואיל דחורף לחדר מצר לו וקלט החדר עפ הבית דמכר לו החדר נמי קמ"ל דלא מכר: כרב נחמן וכו' בבירה גדולה. פלטרין: אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים. שחור מן הבירה לא מצי למיטען ליה עם אותן המצרים דמצות לי מכרתי לו הכל. אפי"ה לא מכר לו אלא בית א' בלבד בבירה וזה שמצר לו כן מבחין מצרים הרחיב לו שלא היה יודע חזקת לי לומר מפני שיש לעובר בתחום סביב לזה שמכר. ואיכא נמי איניש דקרו לבירה כולה נמי בית. מהו דתמיא כוליה? וכן חזקת קמ"ל דלא. מדרהה ליה למכתב. אי איתא דכולה מכר ליה הוי"ל למכתב לא שירותי בזבניי אלן קרמי בין המצרים כלום ולא כתב ליה ש"מ שיורי שייר לפניו ולא מכר לו אלא בית בלבד ומצרים הרחיב לו: מצרים החיצונים. שביבם לכל הבקעה לא מכר אלא שדה אחת בלבד: וצריכא לאשמועינן. בין גבי שדה בבקעה בין גבי בית בבירה גדולה: דאי אשמועינן בית. ה"א משי"ה שיורי שדה לא מכר לו כי אלא הבית לחדר משום דבית חשבוש לחדר ופלטרין תשמיש לחדר ולא דמי האי תשמיש להאי תשמיש אבל גבי שדה ובקעה אימא דלא שייר כלום משום דכולהו דא תשמישתא הוא לזרעיה: אימא. הואיל ומצר לו מצרים החיצונים דכולה בין הואיל דאיכא דקרו לבקעה נמי שדה קמ"ל דלא מדרהו ליה למכתב לא שירות בתוך מצרים הללו לעצמי כלום ולא כתב ש"מ שיורי שייר: ואי אשמועינן שדה. ה"א משי"ה שייר דלא הוה ליה לומר דאמרי דלא ליה ידע הויכ מצי מצר ליה שדה אחת בתוך שדותיו דיש לו שדות לומר כל סביבותיו ומשי"ה

מצר לו מצרים החיצונים דלא אפשר ליה בלאו הכי דלא מינכר מלתא. שאני מכר לך מצר מדרהי בית שסמך להצר ומצר דרומי יגנתי ומצר מערבי פרדסי או בית העצים או בית הבקר הואיל דלא דמיין תשמישיהו אחרדי מצי מצר ליה והואיל ולא

סא:

לא צריבא אע"ג דמצר ליה מצרים אבראי. מספקא לר"י ביניע אי

אמרינן נמי מנאים הרחיב לו *ממשנה יתירה^א או שמא דוקא צחד דתשמיש אחרניא הוא כדאמר הכא אצל יניע קנה: **אלא** דקרו לה לבירה נמי בית. פי' ריב"ס אלא דכולי עלמא כשמוכרין בית סתם כל

הבירה משמע^ב וכשרוצין^ב להשכיר בית אחד בלא צירה צריכין לפרש ולומר בית אחד בלא צירה אני אומר א"כ אפי' לא מצר מנאים החיצונים כולה וצין ליה ומתוך לשון הקונטרס משמע נמי שרוצה לפרש כן ולפי' זה הא דכתיב בכל הספרים לצירה נמי בית היינו כמו שקורין לצירה צירה קורין נמי לצירה בית וקשה לר"י דא"כ ה"ל לשניי לא צריכא דקרו נמי לבית בית וקרו כולי עלמא לבית בית ולצירה בית ואמאי צלטרין למימר דאיכא דקרו לצירה צירה פי' ולא בית ואיכא נמי דקרו לצירה בית ונראה לר"י דה"פ ולאא דקרו לצירה נמי בית כמו שקורין לבית בית כוליה וצין ליה^ג כיון דמצר לו מנאים החיצונים ובתר הכי משני דלאא כולי עלמא קרו לצירה בית אלא איכא דקרו לצירה צירה ולא בית: **ששמע מינה** שיורי דקאמרי ר' יהודה גבי מכר לו את האמד בהמוכר את הספינה (לקמן דף עו:). הדבר ידוע שאין האמד שזה מאמס כו' ה"נ נימא הדבר ידוע שאין הבית שזה כל כך אלא כל הבירה קאמר וי"ל דהכא כדצנן דר' יהודה דאמרי אין הדמים ראיה והיא דרש' המוכר פירות (לקמן דף צג:). דפרין וניחוי אי דמי רדיא לרדיא נפרש כשנגיע שס בע"ה ועוד אומר ר"י דשמעתין אמאי אפי' כו' יהודה דגבי קרקע לא שייכא הודעת דמים דפעמים קונה אדם קרקע הרבה יותר ממנה שהיא שזה^ד כדאמר צפ' מי' דהיו נשוי (מכות דף א:). ההוא צבאל סהיו מסקי ציה אלפא וזוי כו' הוו ליה תרי אפדני וצן חדא צחמש מאה וחדא צחמש מאה אתא בע"ח וטרפה למדא מנייהו הדך קא טריף לאדך אלפא וזוי ואימא ליה זוי ואמר ליה אי שוילך צאלפא וזוח לנחי ואי לא שקול אלפא וזוי ואיסתלק ומה שפירש רבינו שמואל דלא שייך בקרקע הודעת דמים משום דאין אונאה בקרקעות אין נראה לר"י דזה אינו צבציל ששזה יותר^ה דהא הקדשות ועבדים נמי אין להם אונאה אלא גזירת הכתוב הוא^ו ושייך שפיר הודעת דמים ועוד דהא

ציטול מקח יש להן: **ארעתא** בציטול (צ"מ דף קג. ושם ד"ה פרדסי) האי מאן דמשאל מרא לחצירה למירפק ציה פרדסי רפיך ציה כל פרדסי דאית ליה ולא אמר פרדסי תרתי משמע הסם דרך הוא שמשאל לו לכל מה שצריך^א אצל הכא צבציל שימכור אדם שמי שדות לא ימכור כל שדותיו וי"מ דהתם יד המשאל על התחתונה דשואל מוחזק^א אצל הכא יד לוקח על התחתונה שהמוכר מוחזק ואין נראה לר"י דהתם נמי הואיל וסופה לחזור לצעליה הוי משאל מוחזק כדאמר רב נחמן (שם דף קצ:). קרקע צחזקת צעליה עומדת הואיל וסופה לחזור לצעליה ואין לומר דיש במטלטלין^ב כדאשכחן (לקמן דף צג:). גבי מוכר שור לחצירו ונמלא לוקח ולא אמרינן צחזקת צעלים הראשונים קיימא דאין נראה לחלק דהא תם רב נחמן אפילו צא צסוף חדש שנגמרה חזקתו שדר זה אפילו הכי מוקמן צחזקת צעלים וכן בהמקבץ (צ"מ ק:). מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש פירות צחזקת אוכליהן ופרין אמאי לא מוקמן צחזקת צעלים אף על פי שהפירות כבר אכלן מלוה אס כן לא הוי טעמא משום דצחזקת קרקע גרועה אלא משום דסופה לחזור וריב"ס מחלק צין פרדיסי לארעמא וה"ל אי אמר מקרקעי הוי אמר כל הקרקעות שיש לו כדמוכח לקמן במי שמת (דף קמח:). ואי

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

לא צריכא. למיתני לא מכר את החדר אלא^א דמצר לו מוכר ללוקח צשטר מכירה מנאים חיצונים שחוך לחדר דסד"א מכר את החדר שהרי צתוך המנאים הוא קמ"ל מתני' דלא מכר אלא בית ואפי' דמצר חוך לחדר וכתב ציתו של פלוני מן המערב מנאים הרחיב לו:

כדרכ נחמן. שלא ידע לפרש ולומר חדר שלי היא ממערבו של בית דאין זה מצר הניכר לאנשי העיר והלכך כתב מנאים הניכרים :^א **צצירה גדולה.** בית גדול הוא ופתוחין לו צמים קציצותיו ואין הצירה עשויה לתשמיש אלא ליציצה והילוך צני הצמים והכל בית אחד הוא כדכתיב הצירה אשר הכינוימי (דה"א כט:). **המוכר בית לחצירו.** וכגון שהיה עומד באלה מציני הצירה ואמר לו בית זה אני מוכר לך: כוליה וצין ליה. כיוון דליכא דקרו לבית בית ולצירה צירה אלא כולה צימד ציקריא בית איהו בית וצין ליה וקנה הכל: **דאיכא דקרו לבית.** שצצירה בית ולצירה עצמה קרו צירה: **מסו דסימא.** כיון דמצר ליה מיצרי צראי וכולה מיקריא בית כולה וצין ליה: **קמ"ל.** רב נחמן דלא אמרינן הכי: **משום דהוה ליה למכתב.** למוכר ולא שירותי צוצניי אלן שהרי כך מיקנו חכמים לכמוצ צבציל שיש צני אדם שמרציצין המנאים צשטר המכירה ואינם מוכרים כל מה צצתוך המנאים ואיהו לא כתב ליה ש"מ כו': **צצקעה גדולה.** שיש זה שדות הרבה והן שלו וכגון שהיה עומד צאחד מן השדות ואמר לו שדי זו איני מוכר לך. והדמים מודיעין ליכא למימר לא גבי צירה ולא גבי צקעה דהא אין אונאה לקרקעות^א: **וצריכא.** לאשמועינן גבי צירה וצקעה דמנאים הרחיב לו: **משום דהא פאשמישאל לחוד כו'.** בית וצירה אין תשמישן שזה לפיכך אין צירה צכלל בית ואמר'י מנאים הרחיב לו אצל שדות שצצקעה ששכל עומד להרישה אימא דכולה וצין דצקעה צכלל שדה: **דלא הוה ליה למימלא.** לחוד דלא ידע מוכר היאך ימלא^א שדה אחת צתוך שדותיו והלכך הוצרך להרחיב מנאים ולכתוב שדה ראובן מן המזרח ושדה שמעון מן המערב וכן לכל ד' רוחות אצל גבי צירה ששעויה צנייין משונין זה מזה צין ציחוט צין צאורך צין צגובה ועוצי הכתלים והיה יכול למצור ולכתוב אותו בית ששעוי כן וכן ממוצח וכן לכל רוח ורוח ומדלא עשה כן איכא למימר דכולה וצין

צריכא: נמאן כרב נחמן אמר רבא דמשום דס"ל דאמרינן צעלמא מנאים הרחיב לו הלכך צקינן לכתוב כן דלא ליטעון מוכר מנאים הרחצתי ויפסיד לוקח: **ארעא דצי רצי חייל.** אקנה מרצי חייל. ארעא לשון יחיד אמר ליה ויטול הלוקח הפחותה צצצמיהן ידי צעל השטר על התחתונה. ומפרש גמרא ואזיל: ואי א"ל איניש לחצריה: **ארעא.** מוצינא לך: **צוספני.** גנות: **ופרדסי.** כרמים: **ויסרא.** כל הקרקעות קרויין כן: ואי

לחלק צין קרקע למטלטלין דאין חזקת השוכר חשוצה צקרקע כמו כן דלא ליטעון מוכר מנאים הרחצתי ויפסיד לוקח: **ארעא דצי רצי חייל.** אקנה מרצי חייל. ארעא לשון יחיד אמר ליה ויטול הלוקח הפחותה צצצמיהן ידי צעל השטר על התחתונה. ומפרש גמרא ואזיל: ואי א"ל איניש לחצריה: **ארעא.** מוצינא לך: **צוספני.** גנות: **ופרדסי.** כרמים: **ויסרא.** כל הקרקעות קרויין כן: ואי

לחלק צין קרקע למטלטלין דאין חזקת השוכר חשוצה צקרקע כמו כן דלא ליטעון מוכר מנאים הרחצתי ויפסיד לוקח: **ארעא דצי רצי חייל.** אקנה מרצי חייל. ארעא לשון יחיד אמר ליה ויטול הלוקח הפחותה צצצמיהן ידי צעל השטר על התחתונה. ומפרש גמרא ואזיל: ואי א"ל איניש לחצריה: **ארעא.** מוצינא לך: **צוספני.** גנות: **ופרדסי.** כרמים: **ויסרא.** כל הקרקעות קרויין כן: ואי

לחלק צין קרקע למטלטלין דאין חזקת השוכר חשוצה צקרקע כמו כן דלא ליטעון מוכר מנאים הרחצתי ויפסיד לוקח: **ארעא דצי רצי חייל.** אקנה מרצי חייל. ארעא לשון יחיד אמר ליה ויטול הלוקח הפחותה צצצמיהן ידי צעל השטר על התחתונה. ומפרש גמרא ואזיל: ואי א"ל איניש לחצריה: **ארעא.** מוצינא לך: **צוספני.** גנות: **ופרדסי.** כרמים: **ויסרא.** כל הקרקעות קרויין כן: ואי

מסורת הש"ס

ג (א גרש"ל דאזכא, ב) [צ"ל ברה"א] (א גבירא אלפס וכו'א"ש [לפא], ד) [צ"ל אחר ד"ה המוכר], ה) [צ"מ טו, ו] [ומלך רש"ש],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא בו' ממשנה יתירה. וענין זה צנדה דף נט ע"ב ועי' בתוס' שם דף יד ע"ב ד"ה ור"י: שם ד"ה אלא בו' ובשורצים להשכיר. להוכי' על"ל משניות שנות עיקב חלק ג' ס'י קפג:

הגהות הב"ה

(א) גב' ולא שירותי צוצניי אלן קרמי כלום: (ב) שם ואי א"ל ארעמא מיעוט על"ל ומכתב סתמא נחמן: (א) שם אפי' צוטמני כול"ל ומכתב צי נחמן: (ד) רשב"ס ד"ה לא צריכא וכו' אלא בגוף דמלך: (ה) תוס' ד"ה אלא וכו' וכשרוצין להוכייר בית:

מוסף רש"י

ידיהרא. מלה (עמ"ל נח).

מוסף תוספות

א. והכי קאמר דלכתיבא תנא חדר לאשמועינן ממשנה יתירה דאפי' איכא שמצר ליה מצרי בראי איירי מחזיקין ואפי' ביציע נמי, וירושאבחדגונאוסיסאבחד גנא לא מוקמינן. רמב"ן ועיין ריב"זא. ב. אפי' דבשלמא יד בעל השטר על התחתונה מיטע"א. ג. שדרך גבי אדם לקנות בידך קרקע שלבם הפך בו. ד. רמב"ן ויט. ז. ת"ן[הלשון מסופק בני אדם ליקח בית בדמי בירה. רמב"ן. ה. דומיא דשטרות. שם. ו. ת"ן[שאל אינו מקפיד כל כך כי סופו לחזור אליו. מוס' הלא"ש שם. ויכוין שלא מירשלושאל ויעודו בואלא תרי פרדיסי סתמא לכל פרדיסי השואלה לו. יעני ויט. ז. ת"ן[הלשון מסופק מירשלושאל ויעודו בואלא תרי פרדיסי דתרי משמע, כל פרדיסי האית ליה נמי משמע, הוי"ל אידיך מוציא ועליי הראתי. ר"ן. ו. דרוקא קרקע שאין יכול להצניע לשטמו מיד בעלה ואוליין בתר חזקה קמא אבל במטלטלין אוליין בתר מאן דחופס השתא. מוס' צ"מ קג.

רבינו גרשום (המשך) מצר ליה כוליה וצין ליה קמ"ל מדרהו ליה למכתב לא שירות מן המצרים הללו לפני כלום ולא כתב ליה (קמ"ל) [ש"מ] דשיורי שייר: ארעתא דבי חייל. קרקע שקנה מן חיילא: אמר רב אשי. ארעא חדא משמע דקאמר ליה ולא ארעתא דמשמע תרתי: ואי א"ל מבינא לך כל ארעתא דאית לי. וצין ליה הכל שחן בני זרעיה: לא מבוסתני. גיהה של אילנות: ופרדיסי. גינת ירק: ואי א"ל ויחרא מבינא לך דמשמע כל בחלות שיש לי מברגא לך אפי' בוסתני ופרדיסי דנחלות ינחה: בר מבתי ועבדי. דנכסים ינחה ועבדא כמקרקעי דמי: